

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00
F: 01 369 59 01
E: gp.mk@gov.si
www.mk.gov.si

**PREDLOG
ZAKONA O ZAGOTAVLJANJU SREDSTEV ZA NEKATERE NUJNE PROGRAME
REPUBLIKE SLOVENIJE V KULTURI**

OSNUTEK- nelektorirano

Ljubljana, september 2018

**ZAKON
O ZAGOTAVLJANJU SREDSTEV ZA NEKATERE NUJNE PROGRAME REPUBLIKE SLOVENIJE
V KULTURI**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Izvajanje Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi v letih 1999 do 2013

Leta 1998 je bil sprejet Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (Uradni list RS, št. 24/98) z veljavnostjo za obdobje od 1999 do 2003, s katerim so se zagotavljala sredstva v skupni višini 103.906.000 EUR za te programe:

1. sanacija najbolj ogroženih in najkvalitetnejših enot kulturne dediščine,
2. približevanje mednarodnim standardom za splošne knjižnice,
3. ureditev osnovnih prostorskih objektov za nekatere osrednje javne zavode s področja kulture,
4. ohranjanje dosežene stopnje razvoja ljubiteljske kulture in izenačevanje razvojnih standardov po lokalnih skupnostih.

V letu 2002 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (Uradni list RS, št. 108/02), s katerim se je podaljšalo izvajanje zakona za obdobje od 2004 do 2008, dodan je bil nov program za spodbujanje kulturniških mrež na področju posredovanja založništva, kinematografije in sodobne informacijske tehnologije ter povišala sredstva, ki naj bi se zagotavljala v proračunu Republike Slovenije. V obdobju od 2004 do 2008 bi morale biti v skladu z Zakonom o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi za izvajanje vseh programov z državnim proračunom zagotovljenih skupaj 122.348.105 EUR.

V letu 2008 se je z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (Uradni list RS, št. 77/08) podaljšal rok za izvedbo neuresničenih projektov do leta 2013. Republika Slovenija naj bi za njihovo uresničevanje z vsakokratnimi letnimi proračuni v obdobju od leta 2009 do leta 2013 zagotavljala sredstva v skupni višini 80.758.833 EUR.

Od 1999 do 2003 je bilo dejansko porabljenih 33.801.000 EUR, kar pomeni 32 % predvidenih sredstev, od 2004 do 2008 pa 42.612.180 EUR oz. 34 % predvidenih sredstev. Od 2009 do 2013 je bilo za izvedbo programov v proračunu za leto 2009 zagotovljenih le 51,79 % sredstev, v letu 2010 30,18 %, v letu 2011 15,87 %, v letu 2012 5,29 % in v letu 2013 8,28 % sredstev, kar v celotnem obdobju znaša 18.119.057 EUR oz. 22,4 % predvidenih sredstev. Od 1999 do 2013 je bilo porabljenih 94.531.237 EUR, kar pomeni 31 % vseh predvidenih sredstev.

Slabo izvajanje zakona je bila posledica vsakoletnih proračunskih omejitev ob usklajevanju predlogov pri oblikovanju proračunov Republike Slovenije in njihovih rebalansov ter likvidnostnih težav ob koncu leta. Vse to pa je imelo za posledico prenos obveznosti tekočega leta v breme proračuna naslednjega leta, v nekaterih primerih pa tudi nepravočasno izvedbo projektov.

Projekti za obnovo najpomembnejše in najbolj ogrožene kulturne dediščine v Sloveniji in za obnovo javne kulturne infrastrukture Slovenije bodo izbrani na javnem pozivu ali razpisu na podlagi kriterijev in meril.

Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine je pripravil seznam najbolj ogrožene in najpomembnejše enote kulturne dediščine Slovenije. Na javni poziv ali razpis se bodo lahko prijavi samo lastniki objektov kulturne dediščine, ki bodo uvrščeni na ta seznam. Za izbor na

javnem pozivu ali razpisu bodo oblikovana še druga strokovna merila in kriteriji (dokončanje začetega projekta, projektna dokumentacija, sofinancerki delež,...). Za kulturne spomenike v lasti Republike Slovenije in v upravljanju MK, bo prednostno listo oblikovalo Ministrstvo za kulturo in sicer na podlagi naslednjih kriterijev: ogroženost, dokončanje začete investicije, znana namembnost.

Pregled in ocena stanja po predlaganih ukrepih zajetih v predlogu novega zakona

1. Sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13) v 5. členu zavezuje državo, da skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije. Prav tako v 73. členu določa, da država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Vendar pa skrb in s tem povezana obveznost nista samo vprašanje notranje ureditve Republike Slovenije, temveč varovanje kulturne dediščine urejajo tudi drugi mednarodnopravni akti, in sicer Unescova Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Uradni list SFRJ – MP, št. 56/74), konvenciji Sveta Evrope (Konvencija o varstvu evropskega arhitektonskega bogastva, Uradni list SFRJ – MP, št. 4/91, in Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine, Uradni list RS – MP, št. 7/99 in 24/99) in Evropska konvencija o krajini (Uradni list RS – MP, št. 74/03), ter s tem določajo našo obveznost tudi v okviru Evrope in preostalega sveta.

Slovenija ima bogato in raznoliko kulturno dediščino ter več kot 100 letno tradicijo organiziranega varstva. Ohranjanje kulturne dediščine, njena promocija in trajnostna uporaba pomenijo nenadomestljiv prispevek k človekovemu razvoju in kakovosti življenja in predstavlja našo kulturno identiteto.

V register nepremične kulturne dediščine je bilo konec leta 2016 vpisanih 29.954 enot dediščine, od tega 319 kulturnih spomenikov državnega in 8.057 lokalnega pomena. Trije spomeniki: Plečnikove Žale, Partizanska bolnišnica Franja, Spominska cerkev sv. Duha na Javorci imajo znak evropske dediščine iz obdobja medvladne pobude, Partizanska bolnišnica Franja ga je potrdila tudi v akciji Znak evropske dediščine, ki jo vodi Evropska komisija¹. Dva kulturna spomenika prazgodovinska kolišča na Igu na Ljubljanskem barju in dediščina živega srebra v Idriji sta vpisana na Unescov Seznam svetovne dediščine v kategoriji kulturne dediščine. Ena enota nesnovne dediščine, Škofjeloški pasijon je vpisana na Unesco seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Najbolj razširjen tip stavbne dediščine je profana stavbna dediščina, ki predstavlja 48 % vse dediščine, vpisane v register kulturne dediščine. Sledi ji sakralna stavbna dediščina z 21 %, naselbinske dediščine pa je v Sloveniji okrog 5 %.

Stanje na področju kulturne dediščine je skrb vzbujajoče. Od leta 2002 pa do danes je izgubljenih 830 enot kulturne dediščine, od tega največ enot profane stavbne dediščine (668 enot oz. 6 % vse profane stavbne dediščine, 24 enot oz. 3 % naselbinske dediščine ter skupaj 18 enot oz. 1 % sakralno-profane in sakralne dediščine (vir: Register kulturne dediščine, 2014). Vzroki za izginjanje dediščine so različni: naravni pojavi (potresi, poplave, požari), vojne, gradnja objektov (infrastrukturnih in drugih), ureditve in drugi posegi v prostor ter nevezdrževanje ali uničevanje.

Da bi zaustavili trend izginjanja in propadanja dediščine, se moramo osredotočiti na celostne in kompleksne ukrepe ohranjanja najpomembnejše in najbolj ogrožene kulturne dediščine, opredeljene kot take v dosedanem Zakonu zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi v letih od 1999 do 2013 (Uradni list RS, št. 14/03 – uradno prečiščeno besedilo in 77/08), Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (Uradni list RS, št. 62/13) ter seznamu o najbolj ogrožene kulturne dediščine v Sloveniji, ki ga je pripravil Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine, ter zagotoviti dodatna proračunska sredstva v ta namen. Seznam je priloga zakona.

¹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:JOC_2015_083_R_0003&from=FR

Cilj sta tako varovanje in ohranjanje kulturne dediščine, s čimer odpremo možnost boljšega vključevanja v trajnostni razvoj Slovenije in širši evropski prostor tudi z namenom povečanja ozaveščenosti o pomenu in posebnostih njenega ohranjanja, oživljanja in razvojnih potencialov ter povečanja dostopnosti javnosti.

Da bi dosegli želeni cilj, je zaradi drastičnega zniževanja nacionalnih integralnih sredstev od leta 2007 in odsotnosti neposrednih evropskih sredstev za varovanje in ohranjanje kulturne dediščine v novi finančni perspektivi, saj se v Partnerskem sporazumu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020², ki velja v finančni perspektivi 2014–2020, ni poskrbelo za prednostno naložbo s področja varovanja in ohranjanja kulturne dediščine, je zato potrebno zagotoviti dodatni finančni vir za prepotrebno sanacijo najbolj ogrožene in najpomembnejše kulturne dediščine v Sloveniji.

2. Ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakupa opreme za javne zavode s področja kulture

Eden izmed načinov uresničevanja javnega interesa za kulturo je gradnja in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture, ki zagotavlja prostorske pogoje za kulturno ustvarjalnost in dostopnost do kulturnih dobrin. Javno kulturno infrastrukturo na področju kulture sestavljajo nepremičnine in oprema, ki so v javni lasti in so namenjene kulturi. Javna kulturna infrastruktura, ki jo imajo v upravljanju javni zavodi s področja kulture, je v izredno slabem stanju. V zadnjih letih so se zaradi slabega javnofinančnega položaja krčila sredstva, namenjena delovanju javnih zavodov, ki izvajajo javno službo oziroma dejavnosti na način javne službe v javnem interesu. S tem so se krčila predvsem sredstva, namenjena vlaganjem v javno kulturno infrastrukturo (investicijsko vzdrževanje), ki jo imajo javni zavodi s področja kulture v upravljanju. Delovne razmere v prostorih, v katerih so javni zavodi, so postale neustrezne in v nekaterih primerih tudi ogrožajo izvajanje dejavnosti. Prostori so vlažni, higiensko in varnostno neprimerni, stene so razpokane, oprema je zastarela, dotrajana in delno uničena, manjka vadbenih prostorov. Objekti so energetsko potratni, v prostorih ni mogoče zagotoviti primernih klimatskih pogojev, odrska tehnika je zastarela in skoraj neuporabna. Nekateri objekti so potrebni tudi statične sanacije.

Prostore javnih zavodov s področja uprizoritvenih in glasbenih dejavnosti uporabljajo tudi drugi izvajalci javnih kulturnih programov in kulturnih projektov. S tem, ko se zagotovijo ustrezni in predvsem varni pogoji delovanja v objektih, omogočamo vsem akterjem kulture ustrezne delovne razmere. Povečata se dostopnost kulturnih dobrin in prepoznavnost slovenske kulture v domačem in mednarodnem prostoru, tudi v povezavi s kulturnim turizmom.

Posebej bi izpostavili nujnost potrebe prenove stavbe Drame, saj objektu grozi zaprtje zaradi ogrožanja življenja zaposlenih in obiskovalcev.

Objekti, ki jih imajo v upravljanju ali najemu javni zavodi s področja arhivov, so dotrajani, neustrezni in neprimerni za izvajanje arhivske službe. Stavbe so preobremenjene zaradi prekoračene napetosti v nosilnih zidovih, okna so zastarela, temperatura in vlaga sta neustrezni. Arhivsko gradivo je v neustreznih depojih močno ogroženo (ponekod že celo načeto) predvsem zaradi vlage. Poleg neustreznosti depojev je težava tudi pomanjkanje zmogljivosti. Arhivi že zdaj najemajo prostore, ki večinoma ne ustrezajo standardom hranjenja arhivskega gradiva in pomenijo zgolj začasno rešitev.

Glede na navedeno se je treba lotiti nujnih posegov, potrebnih za ohranitev in normalno delovanje javne kulturne infrastrukture osrednjih državnih javnih zavodov na področju kulture in javne kulturne infrastrukture občinskih javnih zavodov.

3. Podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah

² Potrjen na Evropski komisiji 30. 10. 2014 in na Vladi RS 28. 7. 2014.

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:32006H0585>

⁴ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2005-0167+0+DOC+XML+V0//SL>

Ministrstvo za kulturo je na področju knjižnične dejavnosti zavezano k zagotavljanju pogojev za delovanje nacionalne knjižnice ter podpore usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti, ki jo izvaja s podporo delovanju mreže splošnih knjižnic za vzpostavitev enakih možnosti dostopa do knjižnic oz. do knjižničnega gradiva in storitev vsem prebivalcem Slovenije. V Sloveniji deluje 58 splošnih knjižnic, ki na območju svojega delovanja organizirajo mrežo krajevnih knjižnic in premičnih zbirk oz. bibliobusnih postajališč. Splošne knjižnice s svojo razvejano mrežo in porabnikom prilagojenimi odpiralnimi časi sicer na splošno veljajo za dobro dostopne prostore lokalnih skupnosti, v krajih z manjšim številom prebivalcev in na odročnejših območjih države pa občani še nimajo enakih možnosti dostopa do ustreznih knjižničnih storitev (za 77 % prebivalcev Slovenije je kraj bivanja manj kot dva kilometra oddaljen od najbližje knjižnice, za preostalih 23 % pa je oddaljenost do najbližje dostopnih knjižničnih storitev lahko tudi več kot deset kilometrov). Čeprav imajo svojo krajevno knjižnico v 162 slovenskih občinah, je treba poudariti, da v desetih občinah prebivalstvu dejavnost splošnih knjižnic še vedno ni neposredno dostopna, kar pomeni, da nimajo ne krajevne knjižnice, ne postajališča premične zbirke in tudi ne postajališča bibliobusa.

Za izboljšanje možnosti dostopa do knjižnic oz. do knjižničnega gradiva in storitev v krajih z manjšim številom prebivalcev in na odročnejših območjih države bi v Sloveniji potrebovali še najmanj šest bibliobusov. S tem bi splošne knjižnice, ki so občinski javni zavodi, ob pomoči države prispevale k uresničevanju kulturnih, izobraževalnih, informacijskih in v zadnjem obdobju vse pomembnejših socialnih potreb okolja, omogočile bi podporo vseživljenjskemu učenju in smotrni izrabi prostega časa ter prispevale k razvoju informacijske pismenosti, neformalnega izobraževanja in vsestranske obveščenosti državljanov. Z vzpostavitvijo novih ali prenovljenih potujočih knjižnic bi povečali uporabo knjižnic, prispevali k boljši bralni kulturi in dostopnosti slovenskih knjig ter omogočili boljšo splošno dostopnost informacij in storitev v knjižnični mreži splošnih knjižnic tudi v težje dostopnih ali redkeje poseljenih krajih Slovenije. Podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah je pomembna tudi z vidika vedno slabše mreže javnega prevoza, kar je pomembno predvsem za mlade in starejše občane, ki pogosto razen javnega prevoza nimajo drugih možnosti prevoza v večji kraj.

V letu 2017 so slovenske splošne knjižnice izvajale dejavnost v 274 krajevnih knjižnicah, na 97 postajališčih premičnih zbirk ter z 12 bibliobusi, ki so se ustavljali na 726 postajališčih. Med 212 slovenskimi občinami ima eno ali več krajevnih knjižnic 167 občin, v 37 občinah pa je dejavnost zagotovljena z bibliobusom ali pa s postajališčem premične zbirke. V osmih občinah prebivalstvu ni neposredno dostopna dejavnost splošnih knjižnic, kar pomeni, da nimajo ne krajevne knjižnice, ne postajališča premične zbirke in tudi ne postajališča bibliobusa. Dostopnost splošnih knjižnic se sicer izboljšuje, saj se je število krajevnih knjižnic glede na predhodno leto povečalo za tri, število postajališč premičnih zbirk za štiri, število postajališč bibliobusa pa za šest.

4. Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter trajna hramba digitalnih kulturnih vsebin

4.1 Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine ter spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov

Področje digitalizacije nacionalne filmske dediščine je zaradi omejitev javnofinančnih sredstev in razen redkih naslovov, ki so bili digitalizirani iz zbirk Slovenske kinoteke in fonda Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu Republike Slovenije, izjemno podhranjeno. Obstaja nevarnost dokončnega poškodovanja izvornih kopij, izrabe predvajalnih kopij, posledično pa nezmožnost prikazovanja tega dela nacionalne kulturne dediščine ali celo izguba filmske oz. avdiovizualne dediščine. Na področju urejanja dostopnosti avdiovizualnih del prek spleta, med temi tudi del iz filmske oz. avdiovizualne dediščine, ni uvedenih spodbud oz. ukrepov, ki bi to področje razvijali z namenom večje promocije in dostopnosti slovenskih kinematografskih in avdiovizualnih del. Na potrebo po digitalizaciji filmske dediščine je bilo zlasti opozorjeno ob evropskih in nacionalnih ukrepih za dostopnost avdiovizualnih del v spletnem okolju v skladu s Priporočilom Evropske komisije z dne 26. avgusta 2006 o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju (2006/585/ES)³ ter Priporočilom Evropskega parlamenta in sveta z dne 16. novembra 2005 o filmski dediščini in konkurenčnosti sorodnih industrijskih dejavnosti⁴, vendar pa je bil sam postopek digitalizacije, torej prenosa gradiva iz analognega v digitalni format,

prepuščen financiranju na ravni države.

Od leta 2010 do vključno leta 2016 je Slovenska kinoteka v skladu s svojimi programskimi usmeritvami digitalizirala en celovečerni film, nastal v televizijski produkciji, in pet kratkih eksperimentalnih filmov. V postopku digitalizacije so pridobili digitalni master in digitalne projekcijske kopije ter 35-milimetrske arhivske materiale. Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije je v letu 2005 prvič restavriral in digitaliziral prve slovenske filmske zapise, od leta 2009 do leta 2016 pa je digitaliziral 46 kratkih filmov in en celovečerni film. V letu 2012 ni bil digitaliziran noben film, v letu 2013 pa le dva, in sicer v sklopu pilotskega projekta določitve nacionalnih standardov arhivskega gradiva, v obdobju do konca leta 2016 je digitaliziral in restavriral 4 slovenske celovečerne filma, ki veljajo za klasike. Arhiv Republike Slovenije sicer v skladu z Zakonom o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list, št. 30/06 in 51/14; v nadaljevanju: ZVDAGA) že določa filmsko arhivsko gradivo na digitalnih nosilci. Slovenski filmski center, javna agencija RS, pa med pogodbenimi obveznostmi sofinanciranih filmov določa oddajo digitalnega mastra oziroma oddajo na digitalnem nosilcu. Na področju projektov za dostopnost avdiovizualnih del na zahtevo ni posebnih programov, ki bi se osredotočali zlasti na slovensko, evropsko ali posebno filmsko ponudbo. V okviru svojih pooblastil za trženje pa je Slovenski filmski center, javna agencija Republike Slovenije v obdobju 2015-2016 digitalizirala in restavriral dva celovečerna filma.

Na področju digitalizacije filmske dediščine sta največja težava zagotavljanje javnih financ za izvedbo digitalizacije ter ureditev avtorskih in sorodnih pravic zaradi morebitne obnove gradiva in njegove nadaljnje dostopnosti.

Zaradi javnofinančnega položaja Ministrstvo za kulturo v okviru rednega financiranja ne more zagotavljati sredstev za digitalizacijo in obnovo najnujnejših del iz slovenske filmske dediščine. Sredstva v ta namen se ne morejo zagotavljati iz evropskih programov, saj je bilo načelo pomoči predvsem pri distribuciji raznih filmskih vsebin, medtem ko sta sama digitalizacija in obnova prepuščeni posameznim nacionalnim politikam. Poudariti je treba, da je poseg države nujen, saj gre za gradivo, ki je zaradi svoje narave izpostavljeno tveganju propadanja in torej izgube filmske dediščine kot take.

Digitalizacija slovenske filmske dediščine se izvede zaradi hrambe, ohranjanja kakovosti, prenosa v digitalno obliko in dostopnosti filma na vseh mogočih nosilcih z možnostjo spletnega dostopa.

4.2 Vzpostavitev enotnega informacijskega okna za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine ter zagotavljanje arhiviranja novih kakovostnih del glasbenih, baletnih in plesnih ustvarjalcev

Slovenija ima bogato glasbeno in plesno dediščino, ki je trenutno razpršena po različnih inštitucijah. Vso to dediščino bi bilo smiselno povezati v virtualno zbirko, ki bi pomenila enotno informacijsko okno za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine ter zagotavljanje arhiviranja novih kakovostnih del glasbenih, baletnih in sodobnih plesnih ustvarjalcev.

Problematika hrambe zvočnih zapisov, notnega gradiva in drugega tovrstnega gradiva se je na področju glasbene umetnosti že večkrat pojavljala, prav tako tudi zahteve po ustanovitvi zvočnega arhiva. Varstvo in ravnanje s tovrstnim gradivom ureja arhivska, knjižnična in dediščinska zakonodaja. Ker se z navedeno problematiko poleg ustvarjalcev s področja glasbene umetnosti ukvarjajo različne institucije, npr. arhivi, knjižnice, muzeji, društva in RTV, je treba vzpostaviti skupno zbirko podatkov o tovrstnih zapisih. S tem bi zagotovili večjo dostopnost in pretočnost informacij o notnem gradivu, zvočnih zapisih in drugem tovrstnem gradivu s področja glasbene umetnosti v Sloveniji. Projekt bi omogočil hranjenje slovenske glasbene dediščine.

Prav tako ni urejena pomembna koreografska in druga dediščina s področja baletne in sodobne plesne umetnosti. Ker v Republiki Sloveniji obstaja izjemna zapuščina slovenskih koreografov in plesalcev, bomo posebno pozornost namenili urejanju arhiva baletne in sodobne plesne umetnosti.

Vrzeli ohranjanja dediščine se kažejo tudi na področjih uprizoritvene, vizualne in intermedijske

dejavnosti, zato je potrebno zapolniti vrzeli s šrambo, digitalizacijo, reprezentacijo in kulturno-umetnostno vzgojo, ki bi izhajala iz ohranjanja dediščine tudi na polju uprizoritvenih, vizualnih ter intermedijskih dejavnosti. Z nesistematičnim arhiviranjem oziroma digitalizacijo na vseh področjih ustvarjalnosti se lahko pojavijo tveganja izgube arhiva produkcije in nedostopnosti, kot tudi počasnejšega razvoja področij.

4.3 Digitalizacija kulturne dediščine, arhivskega in knjižničnega gradiva in zagotavljanje trajne hrambe

Spremembe Direktive 2013/37/EU Evropskega parlamenta in sveta z dne 26. junija 2013 o spremembi Direktive 2003/98/ES o ponovni uporabi informacij javnega sektorja (Uradni list EU L 175 z dne 27. 6. 2013) vključujejo v režim ponovne uporabe podatkov tudi institucije na področju kulturne dediščine, knjižnice in arhive. Zato brez digitalizacije gradiva, ki ga te institucije hranijo, in brez zagotovitve dodatnih sredstev za ta namen izvajanje te direktive ni možno. Pravila spodbujajo države članice k digitaliziranju podatkov ter spletni objavi podatkov v strojno berljivi obliki v okviru portalov odprtih podatkov, ki naj bi se v končni fazi povezali v panevropski portal odprtih podatkov (<http://open-data.europa.eu/en/data/>), ki bi postal enotna vstopna točka za ponovno uporabo podatkov vseh institucij EU in nacionalnih organov držav članic. Potrebe po digitalizaciji vsebin in gradiva muzejev, arhivov in knjižnic so velike.

Sredstva bodo namenjena digitalizaciji kulturnih vsebin in zagotovitvi enotnega pristopa pri dolgotrajnem hranjenju digitalnih vsebin ter vzpostavitvi mreže za trajno hrambo digitalnih vsebin na področju kulturne dediščine, arhivskega in knjižničnega gradiva.

5. Gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju

V zadnjih desetletjih smo priča vedno večjemu deležu javne in zasebne komunikacije v digitalnem okolju. Moč jezikovnih skupnosti se meri tudi s prisotnostjo njihovih jezikov na spletu. Za slovensko jezikovno skupnost moramo ustvariti razmere, da bo dobila čim več informacij na spletu, bodisi izvornih slovenskih besedil bodisi kakovostno prevedenih. Po podatkih evropskega centra odličnosti za jezikovne vire in tehnologije (METANET) zaostajamo pri razvoju jezikovnih virov in tehnologij. Če ne bomo vlagali vanje, bo delež slovenščine v digitalnem okolju upadal. Gre namreč za jezikovno domeno, katere obseg in veljava se vse bolj povečujeta, kar se tiče tako javne kot deloma tudi zasebne komunikacije. Uporabniki bi morali imeti na voljo aplikacije v slovenščini in možnosti za rabo slovenščine v digitalnem okolju. Jezikovne domene so med seboj povezane in prepletene in nerazvita digitalna domena lahko vpliva na druga področja javne komunikacije: izobraževalno, gospodarsko, zdravstveno itd. V ta namen je treba pospešeno digitalizirati čistopise kulturne besedilne dediščine, znanstvena besedila, jezikovne priročnike, vnašati podatke o slovenski družbi v wikije (spodbujanje razvoja slovenske Wikimedije). Po drugi strani je treba razvijati in dograjevati orodja za govorno komunikacijo z računalniki (in spletom): sinteza govora, razpoznavalnik govora; orodja za avtomatizirano iskanje informacij na spletu, pospešeno razvijati tehnologije računalniškega procesiranja in interpretacije besedil ter orodja za sporazumevanje oseb s posebnimi potrebami. Ne nazadnje je treba posodobiti opis in kodifikacijo slovenščine, ki se v času hitrih družbenih sprememb pospešeno razvija, in uporabnikom zagotoviti prijazen dostop do podatkov o jeziku, seveda tudi normativne narave.

Vse jezikovne zbirke podatkov, financirane s tem zakonom, bodo v skladu z nacionalnimi in evropskimi smernicami dostopne za ponovno uporabo.

6. Zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture

po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti

Na področju ljubiteljske kulture in mladinske kulturne dejavnosti je potrebno ohranjanje dosežene in izenačevanje stopnje razvojnih standardov prostorskih razmer ter opreme ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti

6.1 Manjša nujna vlaganja v prostore in opremo kulturnih društev ali dvoran

Prostorske razmere in materialne možnosti so nezadovoljive tako v večjih središčih kot na obrobjih. V mestih se v prostorskem pogledu srečujejo s pritiski in konkurenco ekonomsko močnejšega gospodarskega sektorja, ki bodisi zaseda možne prostore ljubiteljskega kulturnega udejstvovanja bodisi dviga ceno morebitnih najemnin. Na podeželju so prostori zaradi kroničnega pomanjkanja sredstev nefunkcionalni, dostikrat že zaradi omejevalnega načrtovanja ob gradnji, še večkrat pa zaradi nefunkcionalnega vzdrževanja ali pomanjkanja sredstev za nujno potrebne predelave po zahtevah stroke in programskega delovanja. Zunaj mestnih središč so prostori kulturnih društev ali prireditvenih dvoran hkrati tudi edini prostori, v katerih lahko kulturna dejavnost sploh poteka; njihovo pomanjkanje bistveno ovira tudi gostovanja poklicnih kulturnih ustanov, kar ob precejšnjem deležu javnih sredstev, ki jih te dobivajo za uresničevanje svojih programov, zmanjšuje njihovo učinkovitost, s tem pa tudi interakcijo v kulturnem razvoju njihovega okolja.

6.2 Ohranjanje multimedijskih in regionalnih kulturnih centrov

Prostori mladinskih kulturnih centrov so v mnogih primerih odpisani ali za drugo poslovno, izobraževalno ali varstveno rabo neprimerni prostori, ki so jih mladi z lastnim prostovoljnim delom in morebitnimi prispevki lokalnih skupnosti, lastnimi prispevki in darovi lokalnih sponzorjev improvizirano usposobili kot prostor komuniciranja, udejstvovanja in soustvarjanja skupnih projektov. Usposobljenost prostorov je marsikje še slabša, kot to velja za prostore delovanja krajevnih kulturnih društev in skupin v kulturnih domovih, enako velja tudi za pohištvo in drugo opremo, razen računalniške in videoopreme, ki je za mlade produkcijske skupine temeljni in nepogrešljivi pogoj. Posodabljanje računalniške in komunikacijske opreme je posebno vprašanje. V informacijski družbi je nujno treba ustvarjati razmere za razvoj komunikacijskih in ustvarjalnih komponent uporabe sodobnih tehnologij.

Multimedijski centri dosegajo odmevne učinke tudi zaradi številnih neformalnih povezav, mreženja spoznanj in izkušenj, ki jih je treba nenehno obnavljati in dopolnjevati. Ob tradicionalnih oblikah delovanja, povezovanja in združevanja se vse bolj razvijajo tudi nove intermedijske oblike ustvarjanja kulturnih dogodkov in umetnosti, ki nujno potrebujejo ustrezno tehnološko in informacijsko podporo. Sodobna neinstitucionalna kulturna dejavnost potrebuje medmrežje tudi kot realni in virtualni prostor promocije svojih dosežkov, zlasti inovativnih pristopov, ki utirajo nova pota ter odpirajo nove vidike kulturnega življenja in ustvarjanja. Multimedijski in regionalni kulturni centri se funkcionalno dopolnjujejo ter dokaj uspešno delujejo tudi zunaj velikih slovenskih mest.

7. Odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti

Temelj delovanja muzejev in galerij so muzejski predmeti oziroma zbirke, ki jih ti predmeti sestavljajo. Odkupi muzejskih predmetov in umetnin je področje, ki je že vrsto let podhranjeno zaradi skromnih proračunskih sredstev.

Na trgu je veliko umetnin in muzejskih predmetov po dostopnih cenah, zato bi z dodatnimi sredstvi za ta namen lahko dokupili nacionalno pomembne predmete in umetnine za dopolnjevanje in bogatenje nacionalnih zbirk. Aktualni predmeti in umetnine se pojavljajo na dražbah ali pa so v zasebni lasti namenjeni za prodajo na mednarodnem trgu. V takšnih primerih se je potrebno hitro odzvati, zaradi česar je bistven zagotovljen fond sredstev za ta namen.

Odkup likovnih del sodobnih ustvarjalcev predstavlja pomemben segment v nastajanju zbirk, ki predstavljajo slovensko likovno umetnost in hkrati nastajajočo kulturno dediščino. Večina takšnih odkupov se ne odvija v avkcijah in na mednarodnem trgu, zaradi česar je dinamika odkupov in njihovo načrtovanje podvrženo drugačni logiki od tistih predmetov kulturne dediščine.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Predlog zakona sledi ciljem Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (Uradni list RS, št. 99/13), ki z naložbami posega tudi v poznejše obdobje, saj je glavni cilj zakona ohranjanje in krepitev slovenske kulturne identitete ter dostopnosti do kulturnih dobrin in kulturne dediščine, ki mora biti opredeljen dolgoročno. Tako so med usklajenimi cilji zagotavljanje javnega interesa na področju posredovanja in varovanja kulturnih dobrin, ohranjanja in varovanja kulturne dediščine, zagotavljanje trajne hrambe digitalnih kulturnih vsebin, zagotavljanje nujne javne kulturne infrastrukture za delovanje javnih zavodov s področja kulture ter ohranjanje dosežene in izenačevanje stopnje razvojnih standardov prostorskih razmer ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti.

Zakon bo zagotavljal povečanje uporabe knjižnic ter splošno dostopnost informacij in storitev v knjižnični mreži splošnih knjižnic tudi v odročnejših krajih Slovenije ter pospeševanje usklajenega razvoja dejavnosti splošnih knjižnic s spodbudami za okolja z nizkim prihodkom na prebivalca in slabše razvito knjižnično mrežo. Cilj je nakup 6 bibliobusov in sicer bo država prispevala 50%, lokalne skupnosti pa 50%.

Na področju slovenskega jezika zakon sledi ciljem Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (Uradni list RS, št. 62/13) ter temeljnemu cilju uveljavljanja in razvoja slovenskega jezika. Cilji predlaganega zakona so tako usmerjeni v digitalizacijo kulturne besedilne dediščine, znanstvenih besedil, jezikovnih priročnikov, vnos slovenskih besedil in nadgradnjo ter razvoj slovenske Wikimedije, izdelavo korpusov, virov in orodja za slovenski jezik, tj. razvoj orodja za govorno komunikacijo z računalniki (in spletom): sintezo govora, razpoznavnik govora; pospešen razvoj tehnologij računalniškega procesiranja in interpretacije besedil ter orodja za sporazumevanje oseb s posebnimi potrebami. Omogočiti je treba pogoje za izdelavo slovarjev in slovarskih baz (npr. terminološke, jezikovnozgodovinske, jezikovnogeografske, večjezične itd. Poskrbeti je treba za slovnični opis ter baze in orodja na področju kodifikacije za slovenščino, pri čemer so vsi izdelki prilagojeni uporabi v spletnem in drugih digitalnih okoljih.

Na področju ljubiteljske kulture si je treba poleg uresničevanja splošnih ciljev prizadevati za kakovostno povečanje produkcije in izboljšanje možnosti za ustvarjalno delovanje, posodabljanje opreme in opremljenosti, upoštevanje minimalnih varnostnih zahtev ter ustvarjanje razmer za izmenjavo projektov drugih ljubiteljskih skupin in gostovanja poklicnih kulturnih ustanov.

Temelj vsakega muzeja in galerije so muzejski premeti oziroma muzejske zbirke, ki jih ti premeti sestavljajo. Za bogatenje zbirk je izjemnega pomena tudi odkup sodobne likovne umetnosti.

2.2 Načela

Predlog zakona sledi javnemu interesu na področju kulture, med katere spada interes za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin, ter iz njega izhajajočim naslednjim temeljnimi načelom:

- ustavnemu načelu skrbi države za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarjanje možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije,
- ustavnemu načelu pravice do umetniškega ustvarjanja,
- načelu dostopnosti kulturnih dobrin čim širšemu krogu ljudi,
- načelu varovanja temeljnih kulturnih vrednot z ohranjanjem in dvigovanjem dosežene ravni kulturnega razvoja,
- načelu upoštevanja interesov skupnosti: narod se svetu predstavlja kot kultivirana entiteta sodobne civilizacije, ki jo določa njegovo razmerje do kulturnih spomenikov preteklosti in do

ustvarjalnosti kot aktualnega kulturnega pojava prihodnosti,
– načelu izražanja narodne pripadnosti oziroma kulturne identitete,
načelu razvoja slovenskega jezika in zagotavljanja njegove konkurenčnosti v digitalnem jezikovem okolju.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

S predlaganim zakonom se želi zagotoviti nadaljnji enakomeren razvoj na področju kulture, dostopnost do kulturnih dobrin, nadaljnja skrb za izvedbo tistih programov v kulturi, za katere je nujno treba zagotoviti sredstva, zagotoviti pa se želi tudi konkurenčnost slovenskega jezika v digitalnem okolju. Vlaganje v kulturo in ohranjanje kulturne dediščine ima številne pozitivne učinke tudi na druga področja, na gospodarstvo, zlasti na turizem z oplemenitenjem slovenske turistične ponudbe in približevanjem kulturnih dobrin posameznikom tako znotraj slovenskega kulturnega prostora kot tudi zunaj njega.

Med nujne programe Republike Slovenije na področju kulture se po predlaganem zakonu uvrščajo:

1. sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov,
2. ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode s področja kulture,
3. podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah,
4. ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter trajna hramba digitalnih kulturnih vsebin,
5. gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju,
6. zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti,
7. odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti.

I. Sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov

Obnova kulturnih spomenikov v lasti države se financira lahko financira v celoti, in skladno z letnim programom finančnim načrtom, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. Pogoji in merila za vključitev projektov v finančni načrt so zlasti: izdelana projektna dokumentacija, ogroženost v skladu s strokovnimi merili Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine, pomen spomenika v skladu z zakonom, ki ureja varstvo kulturne dediščine, dokončanje začete investicije, znana namembnost, kot tudi drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki in vidiki varstva kulturne dediščine.

Najbolj ogroženi in najkakovostnejši kulturni spomeniki v lasti lokalnih skupnosti ter pravnih in fizičnih oseb bodo izbrani v sofinanciranje na podlagi javnih razpisov ali javnih pozivov na podlagi strokovnih kriterijev in meril (izdelana projektna dokumentacija, ogroženost v skladu s strokovnimi merili Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine, pomen spomenika v skladu z zakonom, ki ureja varstvo kulturne dediščine, delež sofinanciranja, dokončanje začete investicije, ter drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki in vidiki varstva kulturne dediščine). Za postopke javnih pozivov in javnih razpisov se uporabljajo postopki, ki jih ureja zakon o uresničevanju javnega interesa v kulturi. Predlagani zakon določa maksimalni delež sofinanciranja.

Opis ogroženosti po posameznih zvrsteh dediščine:

Arheološki spomeniki

Del sredstev bo namenjen obnovi drugih ogroženih arheoloških spomenikov, ki ob pripravi zakona še niso bili identificirani, se pa bosta njihova ogroženost in izbor ugotavljala po merilih javnega razpisa ali poziva.

Stavbna dediščina na podeželju:

Stavbna dediščina na podeželju je ena najbolj ogroženih v Sloveniji, saj praktično vsak teden izgubimo eno enoto. V pretekli finančni perspektivi so se kot odlična spodbuda za obnovo stavbne dediščine podeželja pokazali Program razvoj podeželja Republike Slovenije 2007–2013 in nanjo vezana ukrepa, ukrep 322 (obnova in razvoj vasi) in ukrep 323 (ohranjanje in izboljševanje dediščine podeželja). Žal v novi finančni perspektivi teh ukrepov ni več, zato je nujno, da se za obnovo najbolj

ogrožene stavbne dediščine na podeželju zagotovijo integralna proračunska namenska sredstva, saj gre za velik razvojni gospodarsko-turistični potencial.

Naselbinski spomeniki (stara mestna jedra, trška in vaška naselja):

Stara mestna jedra, trška in vaška naselja so s svojo večinoma srednjeveško strukturo sklenjene urbane celote, ki so zaradi različnih dejavnikov ali vzrokov (razdrobljeno lastništvo, socialna struktura, dotrajana infrastruktura itd.) ogrožene. Ogrožena sta njihov obstoj in razvoj. Z zagotovitvijo vira za financiranje obnov starih mestnih središč varujemo tako njihovo zunanjo podobo kot tudi fasadne in ulične nize, ki v prvi vrsti zaznamujejo njihovo pojavnost.

Grajska arhitektura (gradovi, dvorci, graščine, grajske pristave, grajski parki,...):

Grajska arhitektura danes, pa naj bodo to fortifikacijski sistemi, trdnjave, gradovi ali dvorci, je duhovna kategorija našega spomina, je kompleksna sinteza materializirane zgodovine, spominov in zgodb, ki so ilustracija našega odnosa do njih. Žal tudi ena najbolj ogroženih zvrsti dediščine.

Zaradi sprememb namembnosti so v stoletjih razvoja vse srednjeveške utrdbe izgubile osnovno funkcijo. Nekatere so bivalne stavbe, druge javni zavodi (muzeji, galerije, arhivi, domovi za ostarele, restavracije, razvaline). Skoraj vse stavbe so ostale prostorske dominante (npr. Celje, Ptuj, Škofja Loka, Ljubljana, Podsreda, Bled).

Sakralni spomeniki

Večina pomembne sakralne arhitekture je bila v zadnjih 25 letih obnovljena, velik problem pa ostaja obnova opreme sakralnih prostorov (slike, fresko poslikava, leseni in kamniti oltarji, lesena in kamnita plastika, orgle,...).

Konservatorsko - restavratorski posegi na najbolj ogroženih slikah na platnu

Slike na platnu, ki se hranijo v sakralnih objektih, zagotovo spadajo med najbolj ogroženo vrsto likovne dediščine v Sloveniji. Z umetnostnozgodovinskega vidika pa spadajo med najbogatejšo dediščino, saj gre pri teh predmetih za dela pomembnih tujih in domačih slikarjev. Zaradi tehnološke zgradbe, neprimernih klimatskih pogojev hranjenja in neustreznega ravnanja so izpostavljene nastankom raznovrstnih poškodb, ki jih je treba reševati z invazivnimi restavratorskimi posegi.

Konservatorsko - restavratorski posegi na najbolj ogroženi leseni polihromirani plastiki

Leseni zlati oltarji 17. in 18. stoletja pospešeno razpadajo zaradi starosti lesa, spreminjajočih se klimatskih, mikroklimatskih pogojev in posledično vseh drugih naravnih dejavnikov. Ogroženi pa so tudi zaradi nestrokovnih posegov. Posledica prostega trga dejavnosti in neozaveščenosti lastnikov je izgubljanje najkakovostnejših artefaktov, katerih večina je v podružničnih cerkvah. Hkrati so tovrstni projekti namenjeni izvajanju učno-pedagoških procesov, obenem pa so tudi poligon za razvoj stroke, uvajanje in preizkušanje novih metod in materialov.

Konservatorsko - restavratorski posegi na ogroženih stenskih poslikavah

Sredstva na podlagi zakona bi bila namenjena tudi reševanje ogroženih stenskih poslikav. Mednje spadajo spomeniki, ki imajo velik nacionalni pomen in je stanje tamkajšnjih poslikav že dlje časa alarmantno, saj gre za stenske slike, ki jim brez tovrstnih posegov v nadaljevanju grozi izguba spomeniškovarstvenih lastnosti ali celo uničenje. Namen posegov je zaustaviti propadanje in izvesti najnujnejše konservatorsko-restavratorske posege.

Tehniški spomeniki

Del sredstev bo namenjen obnovi drugih ogroženih enot industrijske in tehniške dediščine, ki ob pripravi zakona še niso bile identificirane, se pa bosta njihova ogroženost in izbor ugotavljala po merilih javnega razpisa ali poziva.

Zgodovinski spomeniki

Del sredstev na podlagi zakona o kulturnem evru bo namenjen zgodovinskim spomenikom. Ti so ključni del identitete in prepoznavnosti naroda, saj ohranjajo in nadgrajujejo spomin na pomembne dogodke, dogajanja in dejavnosti ter na ključne zgodovinske osebe v preteklosti našega naroda in našega prostora.

II. Ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode s področja kulture

Sredstva za vlaganja in obnovo v javno kulturno infrastrukturo osrednjih državnih javnih zavodov se

bodo zagotavljala glede na ogroženost osnovne dejavnosti javnega zavoda zaradi neustreznih prostorskih pogojev in dotrajane opreme, na podlagi finančnega načrta, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo.

Investicije v javno kulturno infrastrukturo lokalnih skupnosti se bodo sofinancirale na podlagi javnih razpisov ali javnih pozivov, pri čemer bodo upoštevana zlasti naslednja merila: izdelana projektna dokumentacija, ogroženost osnovne dejavnosti zaradi neustreznih prostorskih pogojev in drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki in vidiki varstva kulturne dediščine. Določi se tudi najvišji delež sofinanciranja, na podlagi predlaganega zakona.

III. Podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah

Podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah bo namenjena nakupu bibliobusov splošnih knjižnic. Ukrep bo skladno z Zakonom o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02 – ZUJIK) in 103. členom Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13 in 68/16) izveden z neposrednim pozivom, s katerim bo Ministrstvo za kulturo splošne knjižnice povabilo k oddaji predlogov projektov za sofinanciranje nakupa ali obnove bibliobusov za potrebe splošnih knjižnic. Poziv bo namenjen splošnim knjižnicam, ki so javni zavodi, navedeni v prilogi 1 k Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12), oziroma njihovim pravnim naslednicam. Pri izboru bodo upoštevana zlasti naslednji pogoji in merila: izdelana projektna dokumentacija, predvideno delovanje bibliobusa na območju, ki presega lokalno knjižnično mrežo (na območju vsaj dveh knjižnic), predvideni delež sofinanciranja s strani lokalnih skupnosti ali iz drugih virov, predvideni obseg uporabe bibliobusa (število postajališč, pogostost obiska postajališč, dolžina postankov).

IV. Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter trajna hramba digitalnih kulturnih vsebin

1. Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine ter spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov

Namen ohranjanja in obnove filmske dediščine je omogočiti dostopnost teh del najširši slovenski javnosti z omogočanjem prikazovanja. Sredstva se dodeljujejo nosilcem javne službe ali kot sofinanciranje projektov v javnem interesu na način, ki bo zagotavljal dostopnost in ohranjal lastništvo teh del. Podlaga za ohranjanje in obnovo slovenske filmske dediščine v javnem interesu bo prednostni seznam del, pripravljen v skladu z določenimi merili ter ob upoštevanju ureditve avtorskih in sorodnih pravic. Sredstva se bodo dodeljevala na podlagi veljavnega proračuna v okviru financiranja dela Arhiva Republike Slovenije ter pristojnih ustanov s področja avdiovizualne in filmske kulture (Slovenske kinoteke ali Slovenskega filmskega centra, javne agencije RS). Sredstva ohranjanje za spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov se bodo dodeljevala na podlagi javnih razpisov.

Pri dodeljevanju sredstev za ohranjanje in obnovo najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine v javnem interesu za namen promocije in dostopnosti se upošteva prednostni seznam naslovov filmske dediščine, pri kateri se izhaja iz naslednjih meril: tehnična ogroženost, urejenost avtorske in sorodnih pravic, dostopnosti prvotnega materiala, pomembnosti posameznega naslova za zgodovino filma, kulturno-umetniškega in zgodovinskega pomena posameznega filma.

Projekti za spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov se bodo financirali na podlagi javnih razpisov oziroma pozivov, pri čemer bodo upoštevani zlasti naslednji pogoji in merila: pomembnost filmskega dela za razvoj in zgodovino slovenskega filma, izvirnost pri promociji in razširjanju del, ciljna dostopnost, uporaba novih modelov poslovanja v povezavi z digitalno tehnologijo. Podrobnejše vrednotenje meril se določi z javnim pozivom oziroma javnim razpisom. Določi se tudi najvišji delež sofinanciranja, na podlagi predlaganega zakona.

2. Vzpostavitev enotnega informacijskega okna za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine ter zagotavljanje arhiviranja novih kakovostnih del

glasbenih in baletnih in plesnih ustvarjalcev

Vzpostavi se enotno informacijsko okno za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine, kakovostnih del glasbenih in baletnih in plesnih ustvarjalcev, osrednja nacionalna zbirka za področje glasbene umetnosti in zagotovi zaščita slovenske koreografske dediščine ter ureditev arhiva in vzpostavitev osrednje nacionalne zbirke na področju baletne umetnosti. Sredstva bodo namenjena državnim javnim zavodom v okviru javne službe oziroma dejavnosti, ki se izvaja na način javne službe na področju kulture ter na podlagi javnih razpisov za sofinanciranje projektov za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine tudi drugim pravnim subjektom. Določi se tudi najvišji delež sofinanciranja, na podlagi predlaganega zakona.

Vzpostavljen bo virtualni muzej slovenske glasbene umetnosti s pripadajočim razstavnim prostorom, ki bo temeljil tudi na digitalnem predstavljanju obstoječih zbirk muzejev, galerij in nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s hranjenjem slovenske glasbene dediščine, vključeval razstavni prostor za občasne razstave iz teh zbirk ter pridobival sodobne artefakte s področja glasbene umetnosti, ki še niso del zbirk drugih muzejskih in galerijskih ustanov. V okviru obstoječih zbirk muzejev se za zaščito slovenske koreografske dediščine in ureditev arhiva vzpostavi osrednja nacionalna zbirka na področju baletne umetnosti in sodobnega plesa.

3. Digitalizacija kulturne dediščine, arhivskega in knjižničnega gradiva in zagotavljanje trajne hrambe

S postopki financiranja bo Ministrstvo za kulturo izvajalcem javne službe dodeljevalo sredstva za projekte digitalizacije kulturne dediščine ter arhivskega in knjižničnega gradiva, s čimer se bodo povečale njihova javna dostopnost, promocija in ponovna uporaba. Za zagotavljanje trajne hrambe digitalnih kulturnih vsebin kulturnih ustanov bo izveden pilotni projekt, na podlagi katerega bo oblikovana mreža za trajno hrambo in vzpostavljeno informacijsko okolje za trajno hrambo digitalnih kulturnih vsebin različnih področij kulture. Določi se tudi najvišji delež sofinanciranja, na podlagi predlaganega zakona.

V. Gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju

Financirala se bo okrepitev prisotnosti slovenskih besedil na spletu s pomočjo digitalizacije, razvoja jezikovnih virov in tehnologij za slovenski jezik, kamor spadajo razvoj tehnologij računalniškega procesiranja in interpretacije besedil, razvoj orodja za govorno komunikacijo z računalniki, razvoj korpusov za slovenski jezik ter izdelava novega splošnega slovarskega in slovničnega opisa ter na tem temelječe kodifikacije za slovenski jezik, kar bo prilagojeno uporabi v spletnem in drugih digitalnih okoljih. Projekti gradnje najbolj ogroženih gradnikov jezikovne infrastrukture se bo financiralo na podlagi akcijskega načrta, sprejetega na podlagi veljavnega nacionalnega programa za jezikovno politiko in aktualne strokovne ocene stanja na področju razvoja infrastrukture za slovenski jezik. Določi se tudi najvišji delež sofinanciranja, na podlagi predlaganega zakona.

VI. Zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti

S sistemom projektnega financiranja se načrtno omogoča vzdrževanje minimalno potrebnih infrastrukturnih standardov ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti. S postopki financiranja bo Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti prek javnih razpisov podpiral investicijske projekte kulturnih društev, s čimer bosta omogočena dvig kakovosti produkcije in ustvarjanje ustreznih razmer za delo. Podpora bo namenjena manjšim investicijskim posegom v prostore in nakupu opreme za izvajanje kulturnih dejavnosti. Določi se tudi najvišji delež sofinanciranja, na podlagi predlaganega zakona.

Projekti za zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti se bodo lahko iz proračunskih sredstev države financirali na podlagi javnih razpisov ali pozivov največ do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

Pri izboru bodo upoštevani zlasti naslednji pogoji in merila: zagotavljanje zakonsko predpisanih minimalnih standardov za izvajanje dejavnosti, dotrajanost opreme, upoštevanje sodobnih tehničnih

standardov za nakup opreme, drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki.

VII. Odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti

Sredstva za odkupe predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti bodo namenjena javnim zavodom, ki izvajajo državno javno službo na področju muzejske, arhivske in knjižnične dejavnosti za dopolnjevanje in bogatenje njihovih zbirk. Sredstva se bodo dodeljevala po postopkih za financiranje državne javne službe skladno z zakonom, ki ureja javni interes za kulturo. Mnenje glede odkupa bo podala komisija, imenovana skladno z določili zakona, ki ureja javni interes za kulturo.

b) Način reševanja:

Za uresničevanje nujnih programov v Republike Slovenije v kulturi, zajetih v predlaganem zakonu, se bodo izvedli potrebni postopki sofinanciranja.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Zakon je usklajen s pravnim redom Republike Slovenije ter ni predmet usklajevanja slovenske pravne ureditve s pravnim redom EU in ni z njim v nasprotju.

č) Usklajenost predloga zakona:

- s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi,
- s civilno družbo oziroma ciljnim skupinami, na katere se predlog zakona nanaša (navedba neusklajenih vprašanj),
- s subjekti, ki so na poziv predlagatelja neposredno sodelovali pri pripravi predloga zakona oziroma so dali mnenje (znanstvene in strokovne institucije, nevladne organizacije in posamezni strokovnjaki ter predstavniki zainteresirane javnosti).

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Za uresničitev programov, zajetih v predlogu zakona, bo v proračunih Republike Slovenije v obdobju od leta 2020 do 2026 potrebno zagotoviti dodatna proračunska oziroma druga javnofinančna sredstva v skupni višini 122.600.000,00 evrov, po naslednji predvideni dinamiki

leto	
2020	9.300.000,00
2021	12.950.000,00
2022	21.450.000,00
2023	22.350.000,00
2024	22.350.000,00
2025	22.850.000,00
2026	11.350.000,00
skupaj	122.600.000,00

Podatki Statističnega urada RS o bruto dodani vrednosti po dejavnostih, kažejo, da je bila dodana vrednost dejavnosti, ki jih uvrščamo na področje kulture, ki sicer po klasifikaciji dejavnosti Statističnega urada RS vključujejo tudi nekatere druge dejavnosti (igre na srečo) v obdobju od 2009 do 2014 znatna, v povprečju višja od milijarde evrov in je predstavljala vsaj 3 % bruto domačega proizvoda. V letu 2014 je tako znašala 1.160.200.000 evrov oz. 3,1 % BDP.

Predlog zakona nima posledic za druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

- sredstva so zagotovljena v sprejetem državnem proračunu na naslednjih proračunskih postavkah ...,
- sredstva bodo zagotovljena s prerazporeditvijo v okviru sprejetega državnega proračuna s postavke ... na postavko ...,
- sredstva bodo zagotovljena z rebalansom ali spremembami državnega proračuna.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlagana ureditev ni povezana s pravnim redom EU. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih ni mogoč, ker je taka ureditev specifična za Slovenijo.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Zakon ne bo imel posledic na področju poslovanja javne uprave in pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Zakon ne uvaja novih upravnih postopkov in ne bo imel drugih negativnih posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Investicijski projekti (obnova kulturnih spomenikov, javne kulturne infrastrukture) bodo pozitivno vplivali na okolje oz. bodo vplivi na okoljsko trajnost pozitivni ali nevtralni. Obnova pozitivno vpliva na ravnanje z odpadki, saj se materiali v veliki meri ponovno uporabijo, prostor se ne obremenjuje z novogradnjo, ohranjajo se prostorska identiteta, organizacija dejavnosti v prostoru in raba prostora. Učinkovito upravljanje in prenova kulturnih spomenikov in javne kulturne infrastrukture sta del temeljev trajnostne politike, obnove pa bodo izvedene tudi ob upoštevanju zakonodaje in sodobnih standardov izvedbe, ki upoštevajo cilje zmanjševanja rabe energije, vključevanja obnovljivih virov in drugih okoljevarstvenih ukrepov.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Mednarodni dokumenti in strateška opredelitev EU, prakse ter ekonomski in drugi kazalniki kažejo, da je vključevanje kulturne dediščine v razvoj ena od prednostnih razvojnih usmeritev, ki državam prinaša konkurenčno prednost.

Z obnovo in revitalizacijo najpomembnejših kulturnih spomenikov in javne kulturne infrastrukture bodo doseženi neposredni gospodarski učinki na področju turizma, zlasti kulturnega. Prenove ali novogradnje pa bodo tudi pozitivno vplivale na gradbeno panogo in na ohranjanje deficitarnih poklicev s področja varovanja in ohranjanja kulturne dediščine.

Multiplikator proizvodnje za 2010 po podatkih SURS kaže na to, da je multiplikator kulturnih dejavnosti (skupaj z igrami na srečo) 1,41, kar je več kot multiplikatorji znanstvenih raziskovalnih in razvojnih storitev (1,28), izobraževanja (1,22), storitev socialnega varstva (1,31), zdravstvenih storitev (1,29), trije drugi kulturni sektorji pa imajo multiplikatorje še večje – založniške storitve 1,85, arhitekturne 1,83, produkcija in predvajanje filmov, TV oddaj 1,76. To pomeni, da imajo vse dejavnosti kulturnega sektorja precej višje multiplikatorje od drugih področij javnega sektorja, kot so zdravstvo, šolstvo in sociala, tri pa tudi od obrambe in javne uprave (ki imata multiplikator 1,41).

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Zakon bo pozitivno vpliv na povečanje zaposlovanja in ustvarjanje novih delovnih mest tako v času same investicije, kot tudi po njenem zaključku.

Primer vpliva investicije na delovna mesta v času obnove objekta:

Projekt "Rekonstrukcija objekta Narodne galerije s pripadajočo zunanjo in komunalno ureditvijo" v vrednosti 12.316.223,81 EUR je okvirno vključeval:

- v fazi izdelovanja projektne in investicijske dokumentacije 15 oseb,
- v fazi izvedbe gradbeno obrtniških in inštalacijskih del od 50 do 70 oseb (ves čas gradnje 19

mesecev: od oktobra 2013 do aprila 2015),

- v fazi restavratorskih del 40 oseb,

- v fazi izvedbe notranje opreme 15 oseb na objektu in 15 oseb v delavnicah,

- v nadzoru 3 osebe,

- ekipo glavnega vodenja projekta glavnega izvajalca 4 osebe, 142 zunanjih oseb (brez zaposlenih na Ministrstvu za kulturo in v Narodni galeriji).

MK je v programskem obdobju 2007-2013 v okviru evropskih sredstev sofinanciralo obnovo in revitalizacijo 33 objektov kulturne dediščine in javne kulturne infrastrukture, v katerih je bilo ustvarjenih 106 novih bruto delovnih mest. Obnovljene objekte je v celotnem obdobju obiskalo več kot 1.400.000 obiskovalcev. S tem so bili načrtovani kazalniki na ravni OP RR 2007-2013 (do konca obdobja obnoviti 23 objektov kulturne dediščine in javne kulturne infrastrukture, povečati število obiskovalcev na 110.000 ter ustvariti 70 novih bruto delovnih mest) preseženi (Podatki iz Osnutka Končnega poročila OP RR, december 2016).

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Zakon ne vpliva na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Zakon ne bo imel neposrednih posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen na spletnih straneh Ministrstva za kulturo, ki bo tudi spremljalo njegovo izvajanje in o novostih obveščalo javnost.

Izvajanje zakona se bo spremljalo tudi na podlagi letnih poročil.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

- spletni naslov, na katerem je bil predpis objavljen,
- čas trajanja javne predstavitve, v katerem je bilo mogoče sporočiti mnenja, predloge in pripombe,
- datum in kraj morebitne javne obravnave ali druge oblike sodelovanja,
- seznam subjektov, ki so sodelovali (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte),
- bistvena mnenja, predloge in pripombe javnosti,
- bistvena mnenja, predloge in pripombe javnosti, ki niso bili upoštevani, in razlogi za neupoštevanje.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

- osebno ime in naziv fizične osebe ali firma in naslov pravne osebe,
- znesek plačila, ki ga je oseba iz prejšnje alineje prejela za namen priprave zakona.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- Dejan Prešiček, minister
- Jan Škoberne, državni sekretar
- mag. Igor Teršar, generalni direktor Direktorata za ustvarjalnost
- mag. Ksenija Kovačec Naglič, generalna direktorica Direktorata za kulturno dediščino
- Tamara Vonta, generalna direktorica
- dr. Simona Bergoč, vodja Službe za slovenski jezik
- Metka Šošterič, vodja Sektorja za statusne zadeve

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

Ta zakon določa nekatere nujne programe na področju kulture, ki jih financira in sofinancira Republika Slovenija, obseg in vire sredstev za njihovo izvedbo ter način njihovega zagotavljanja.

2. člen

- (1) Nujni programi na področju kulture po tem zakonu so:
1. sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov,
 2. ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode s področja kulture,
 3. podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah,
 4. ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter trajna hramba digitalnih kulturnih vsebin,
 5. gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju,
 6. zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti,
 7. odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti.

(2) Vsebina posameznih programov iz prejšnjega odstavka je podrobneje določena v prilogah od I do VII, ki so sestavni del tega zakona.

3. člen

(1) Republika Slovenija za uresničitev programov iz 2. člena tega zakona v proračunu Republike Slovenije v obdobju od leta 2020 do leta 2026 zagotovi dodatna sredstva v skupni višini 122.600.000

evrov.

(2) Sredstva iz prejšnjega odstavka se za vsako proračunsko leto zagotovijo v Proračunu Republike Slovenije na posebnih proračunskih postavkah ministrstva, pristojnega za kulturo.

(3) Za namen izvajanja tega zakona se lahko v proračunu oblikuje namenska postavka za sredstva iz donacij.

4. člen

(1) Projekti za izvedbo programov iz 2. člena tega zakona se financirajo do višine zneskov oziroma največjih deležev končne vrednosti prijavljenega projekta, določenih v prilogah od I do VII tega zakona.

(2) Projekti iz prejšnjega odstavka se lahko v delu, ki niso pokriti iz sredstev tega zakona, sofinancirajo tudi iz evropskih in drugih javnih sredstev države oziroma lokalnih skupnosti.

5. člen

(1) Sredstva po tem zakonu se fizičnim in pravnim osebam, katerih ustanoviteljica ni Republika Slovenija, dodelijo po postopku javnega razpisa ali javnega poziva, določenem v zakonu, ki ureja uresničevanje javnega interesa v kulturi, skladno s pogoji in merili za izbiro, določenimi v prilogah od I do VII tega zakona.

(2) Projekti iz 4. člena tega zakona za obnovo kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije, investicije v javno kulturno infrastrukturo v lasti Republike Slovenije, projekti organov v sestavi ministrstva, pristojnega za kulturo, in pravnih oseb na področju kulture, katerih ustanoviteljica je Republika Slovenija, se financirajo neposredno na podlagi letnega finančnega načrta, ki ga sprejme minister ali ministrica, pristojna za kulturo (v nadaljnjem besedilu: minister).

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena se sredstva iz tretje točke prvega odstavka 2. člena dodelijo na podlagi neposrednega poziva v skladu z zakonom, ki ureja knjižničarstvo, ter zakonom, ki ureja uresničevanje javnega interesa v kulturi, tistim splošnim knjižnicam, ki so javni zavodi in so navedene v prilogi 1 Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12), oziroma njihovim pravnim naslednicam.

(4) Ne glede na prejšnje odstavke tega člena se sredstva iz 3. točke priloge IV in iz priloge VII tega zakona dodelijo javnim zavodom, ki izvajajo državno javno službo na področju varstva kulturne dediščine, arhivske in knjižnične dejavnosti, po postopkih za financiranje državne javne službe skladno z zakonom, ki ureja javni interes za kulturo.

6. člen

(1) Pogodbo o sofinanciranju projektov pravnih in fizičnih oseb sklene minister, pristojen za kulturo. Pri sklepanju pogodbe se upoštevajo predpisi, ki urejajo uresničevanje javnega interesa v kulturi in varstvo kulturne dediščine.

(2) Prejemniki sredstev morajo zagotoviti, da v desetih letih od končanega projekta ne pride do spremembe lastništva predmeta sofinanciranja ali spremembe namembnosti javne kulturne infrastrukture. V nasprotnem primeru se vložek države v realni vrednosti vrne v proračun Republike Slovenije na posebno postavko.

KONČNI DOLOČBI

7. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (Uradni list RS, št.24/98, 108/02 in 77/08).

8. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. januarja 2020.

Priloge:

Priloga I: Sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov

1. Sanacija najbolj ogroženih in najkakovostnejših kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije

Sanacija kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije se financira na podlagi letnega finančnega načrta, ki ga sprejme minister.

Pogoji in merila za vključitev projektov v letni finančni načrt so zlasti:

- izdelana projektna dokumentacija,
- ogroženost v skladu s strokovnimi merili Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine,
- pomen spomenika v skladu z zakonom, ki ureja varstvo kulturne dediščine,
- dokončanje začete investicije, znana namembnost,
- drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki in vidiki varstva kulturne dediščine.

2. Sanacija najbolj ogroženih in najkakovostnejših kulturnih spomenikov v lasti lokalnih skupnosti ter pravnih in fizičnih oseb zasebnega prava

Sanacija kulturnih spomenikov v lasti lokalnih skupnosti ter pravnih ali fizičnih oseb zasebnega prava se na podlagi javnih razpisov ali pozivov sofinancira iz proračunskih sredstev Republike Slovenije največ do 50 odstotkov končne vrednosti prijavljenega projekta, vendar končni znesek ne sme presegati največjega zneska, ki je v javnem razpisu oziroma pozivu predviden za posamezni projekt. Skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

Sredstva za sanacijo najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov so namenjena lastnikom kulturnih spomenikov oziroma njihovim upravljavcem v skladu z zakonom, ki ureja stvarno premoženje države in samoupravnih lokalnih skupnosti.

Pogoji in merila za izbor so zlasti:

- izdelana projektna dokumentacija,
- ogroženost v skladu s strokovnimi merili Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine,
- pomen spomenika v skladu z zakonom, ki ureja varstvo kulturne dediščine,
- delež sofinanciranja,
- dokončanje začete investicije,
- drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki in vidiki varstva kulturne dediščine.

Podrobnejše vrednotenje meril se določi z javnim razpisom ali pozivom.

3. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Kulturni spomeniki v lasti Republike Slovenije	Kulturna spomeniki v lasti lokalnih skupnosti ter pravnih in fizičnih oseb zasebnega prava	Skupaj
2020	2.500.000	1.700.000	4.200.000
2021	2.500.000	1.500.000	4.000.000
2022	2.500.000	1.500.000	4.000.000
2023	3.000.000	1.700.000	4.700.000
2024	3.000.000	1.700.000	4.700.000
2025	3.500.000	1.700.000	5.200.000

2026	3.500.000	1.700.000	5.200.000
Skupaj	20.500.000	11.500.000	32.000.000

Priloga II: Ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode s področja kulture

1. Ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za osrednje državne javne zavode s področja kulture

Ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakupa opreme za osrednje državne javne zavode s področja kulture se financira na podlagi letnega finančnega načrta, ki ga sprejme minister.

Pogoji in merila za vključitev projektov v letni finančni načrt so zlasti:

- ogroženost osnovne dejavnosti zaradi neustreznih prostorskih pogojev in dotrajane opreme.

2. Ureditev osnovnih prostorskih pogojev za javne zavode s področja kulture katerih ustanoviteljica je lokalna skupnost

Investicije v javno kulturno infrastrukturo lokalnih skupnosti, namenjene javnim zavodom s področja kulture, se iz proračunskih sredstev Republike Slovenije sofinancirajo na podlagi javnih razpisov ali pozivov do 50 odstotkov končne vrednosti prijavljenega projekta, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presežati zneskov iz te priloge.

Pogoji in merila za izbiro:

- izdelana projektna dokumentacija,
- ogroženost osnovne dejavnosti zaradi neustreznih prostorskih pogojev,
- drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki in vidiki varstva kulturne dediščine.

Podrobnejše vrednotenje meril se določi z javnim razpisom ali pozivom.

3. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Javna kulturna infrastruktura za osrednje državne javne zavode	Javna kulturna infrastruktura za javne zavode katerih ustanoviteljica je lokalna skupnost	Skupaj
2020	1.100.000	1.700.000	2.800.000
2021	5.000.000	1.500.000	6.000.000
2022	13.500.000	1.500.000	15.000.000
2023	13.500.000	1.700.000	15.200.000
2024	13.500.000	1.700.000	15.200.000
2025	13.500.000	1.700.000	15.200.000
2026	2.000.000	1.700.000	3.700.000
Skupaj	62.100.000	11.500.000	73.600.000

Priloga III: Podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah

1. Nakup ali obnova bibliobusov

Sredstva za nakup ali obnovo bibliobusov so namenjena splošnim knjižnicam, ki so javni zavodi, navedene v prilogi 1 k Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12), oziroma njihovim pravnim naslednicam. Sredstva se dodelijo na podlagi neposrednega poziva, kot ga urejata zakon, ki ureja knjižničarstvo, ter zakon, ki ureja uresničevanje javnega interesa v kulturi.

Nakup ali obnova bibliobusov se iz proračunskih sredstev Republike Slovenije financirajo na podlagi neposrednih pozivov do 50 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

Pogoji in merila za izbiro:

- izdelana projektna dokumentacija,
- predvideno delovanje bibliobusa na območju, ki presega lokalno knjižnično mrežo (na območju vsaj dveh knjižnic),
- predvideni delež sofinanciranja s strani lokalnih skupnosti ali iz drugih virov,
- predvideni obseg uporabe bibliobusa (število postajališč, pogostost obiska postajališč, dolžina postankov).

Podrobnejše vrednotenje meril se določi z neposrednim pozivom.

2. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Bibliobusi	Skupaj
2020	0	0
2021	150.000	150.000
2022	150.000	150.000
2023	150.000	150.000
2024	150.000	150.000
2025	150.000	150.000
2026	150.000	150.000
Skupaj	900.000	900.000

Priloga IV: Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter trajna hramba digitalnih kulturnih vsebin

1. Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine ter spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov

1.1 Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine v javnem interesu za namen promocije in dostopnosti

Namen ohranjanja in obnove filmske dediščine je omogočiti dostopnost teh del najširši slovenski javnosti z omogočanjem prikazovanja. Sredstva se dodeljujejo nosilcem javne službe ali kot sofinanciranje projektov v javnem interesu na način, ki bo zagotavljal dostopnost in ohranjal lastništvo teh del.

Projekti za zagotavljanje sredstev za ohranjanje in obnovo najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine v javnem interesu se lahko iz proračunskih sredstev države financirajo do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

Pri dodeljevanju sredstev se upošteva prednostni seznam naslovov filmske dediščine, pri kateri se izhaja iz meril:

- tehnična ogroženost,

- urejenost avtorske in sorodnih pravic,
- dostopnosti prvotnega materiala,
- pomembnosti posameznega naslova za zgodovino filma,
- kulturno-umetniškega in zgodovinskega pomena posameznega filma.

Prednostni seznam bodo oblikovali predstavniki nosilcev javnih pooblastil, katerih zakonske naloge so skrb za filmsko kulturno dediščino in filmsko ustvarjalnost, eksploatacijo slovenskih filmskih del, predstavniki filmske stroke in predstavniki ministrstva. Podrobnejša merila in pogoji se določijo z javnim pozivom oziroma javnim razpisom.

1.2 Spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov

Projekti za spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov se lahko financirajo na podlagi javnih razpisov ali pozivov do 50 odstotkov končne vrednosti prijavljenega projekta, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

Pogoji in merila za izbiro:

- pomembnost filmskega dela za razvoj in zgodovino slovenskega filma,
- izvirnost pri promociji in razširjanju del,
- ciljna dostopnost,
- uporaba novih modelov poslovanja v povezavi z digitalno tehnologijo.

Podrobnejše vrednotenje meril se določi z javnim pozivom oziroma javnim razpisom.

1.3 Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine v javnem interesu za namen promocije in dostopnosti	Spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov	Skupaj
2020	150.000	100.000	250.000
2021	100.000	150.000	250.000
2022	150.000	150.000	300.000
2023	150.000	100.000	250.000
2024	200.000	100.000	300.000
2025	175.000	175.000	350.000
2026	150.000	150.000	300.000
Skupaj	1.075.000	925.000	2.000.000

2. Vzpostavitev enotnega informacijskega okna za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine ter zagotavljanje arhiviranja novih kakovostnih del glasbenih in baletnih in plesnih ustvarjalcev

2.1. Vsebina programa in način izbire projektov

Namen ohranjanja slovenske glasbene dediščine, kakovostnih del glasbenih in baletnih in plesnih ustvarjalcev je zagotavljanje hrambe del, dostopnost do teh del najširši javnosti in pretočnost informacij. Sredstva so namenjena državnim javnim zavodom v okviru javne službe oziroma dejavnosti, ki se izvaja na način javne službe na področju kulture. Projekti za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine se lahko financirajo tudi na podlagi javnih razpisov ali pozivov.

Programi za zagotavljanje sredstev za enotno informacijsko okno za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine ter zagotavljanje arhiviranja novih kakovostnih del glasbenih in baletnih in plesnih ustvarjalcev se lahko iz proračunskih sredstev države financirajo do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge. Pri dodeljevanju sredstev se upoštevajo zlasti naslednja merila: urejenosti avtorske in sorodnih pravic, dostopnosti prvotnega materiala, kulturno-umetniški pomena dela in dostopnost.

Kriteriji za izbiro nosilca programa oziroma projekta so zlasti:

- urejenosti avtorske in sorodnih pravic,
- dostopnosti do gradiv,
- pomen gradiva v nacionalnem interesu,
- zagotavljanje dostopnosti do gradiv.

2.2. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Enotno informacijsko okno za dostopnost do raznolikih virov slovenske glasbene dediščine	Vzpostavitev osrednje nacionalne zbirke za področje glasbene umetnosti	Zaščita slovenske koreografske dediščine ter ureditev arhiva in vzpostavitev osrednje nacionalne zbirke na področju baletne umetnosti	Skupaj
2020	50.000	100.000	100.000	250.000
2021	50.000	100.000	100.000	250.000
2022	40.000	80.000	80.000	200.000
2023	70.000	90.000	90.000	250.000
2024	50.000	70.000	80.000	200.000
2025	40.000	50.000	60.000	150.000
2026	40.000	80.000	80.000	200.000
Skupaj	340.000	570.000	590.000	1.500.000

3. Digitalizacija kulturne dediščine, arhivskega in knjižničnega gradiva in zagotavljanje trajne hrambe

3.1. Vsebina programa in način izbire projektov

Sredstva za digitalizacijo kulturne dediščine, arhivskega in knjižničnega gradiva so namenjena javnim zavodom, ki izvajajo državno javno službo na področju varstva kulturne dediščine, arhivske in knjižnične dejavnosti. Sredstva se dodeljujejo po postopkih za (so)financiranje državne javne službe skladno z zakonom, ki ureja javni interes za kulturo.

Projekti se lahko iz proračunskih sredstev države financirajo do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

3.2. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Digitalizacija kulturne dediščine	Digitalizacija filmskega arhivskega gradiva	Digitalizacija drugega arhivskega gradiva	Digitalizacija knjižničnega gradiva	Trajna hramba digitalnih vsebin	Skupaj
2020	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000
2021	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000

2022	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000
2023	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000
2024	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000
2025	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000
2026	150.000	100.000	100.000	100.000	150.000	600.000
Skupaj	1.050.000	700.000	700.000	700.000	1.050.000	4.200.000

Priloga V: Gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju

1. Vsebina programa in način izbire projektov

Projekti gradnje najbolj ogroženih gradnikov jezikovne infrastrukture se financirajo na podlagi akcijskega načrta, ki ga sprejme minister na podlagi veljavnega nacionalnega programa za jezikovno politiko in aktualne strokovne ocene stanja na področju razvoja infrastrukture za slovenski jezik.

Projekti se lahko iz proračunskih sredstev države financirajo na podlagi javnih razpisov ali pozivov do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

2. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju	Skupaj
2020	200.000	200.000
2021	200.000	200.000
2022	200.000	200.000
2023	200.000	200.000
2024	200.000	200.000
2025	200.000	200.000
2026	200.000	200.000
Skupaj	1.400.000	1.400.000

Priloga VI: Zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti

1. Vsebina programa in način izbire projektov

Projekti za zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti se lahko iz proračunskih sredstev države financirajo na podlagi javnih razpisov ali pozivov do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek vseh sofinanciranih projektov ne sme presegati zneskov iz te priloge.

Pogoji in merila za izbiro:

- zagotavljanje zakonsko predpisanih minimalnih standardov za izvajanje dejavnosti,
- dotrajanost opreme,
- upoštevanje sodobnih tehničnih standardov za nakup opreme,
- drugi pogoji in merila, povezani z razvojnimi vidiki.

Podrobnejše vrednotenje meril se določi z javnim pozivom.

2. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Mladinska kulturna dejavnost	Oprema in prostori	Skupaj
2020	100.000	400.000	500.000
2021	100.000	400.000	500.000
2022	100.000	400.000	500.000
2023	100.000	400.000	500.000
2024	100.000	400.000	500.000
2025	100.000	400.000	500.000
2026	100.000	400.000	500.000
Skupaj	700.000	2.800.000	3.500.000

Priloga VII: Odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti

1. Vsebina programa in način izbire projektov

Sredstva za odkupe predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti so namenjena javnim zavodom, ki izvajajo državno javno službo na področju muzejske, arhivske in knjižnične dejavnosti.

Sredstva se dodeljujejo po postopkih za financiranje državne javne službe skladno z zakonom, ki ureja javni interes za kulturo. Mnenje glede odkupa daje komisija, imenovana skladno z določili zakona, ki ureja javni interes za kulturo.

Odkupi se lahko iz proračunskih sredstev države sofinancirajo do 100 odstotkov končne vrednosti, vendar skupni znesek ne sme presežati zneskov iz te priloge.

2. Dinamika proračunskih sredstev

Leto	Odkup predmetov kulturne dediščine	Odkup predmetov sodobne umetnosti	Skupaj
2020	300.000	200.000	500.000
2021	300.000	200.000	500.000
2022	300.000	200.000	500.000
2023	300.000	200.000	500.000
2024	300.000	200.000	500.000
2025	300.000	200.000	500.000
2026	300.000	200.000	500.000
Skupaj	2.100.000	1.400.000	3.500.000

III. OBRAZLOŽITEV

1. člen

Z namenom zagotavljanja enakomernega razvoja na področju kulture, dostopnosti do kulturnih dobrin, konkurenčnosti slovenskega jezika v digitalnem okolju in ohranjanja najbolj ogrožene kulturne dediščine, se bodo s predlaganim zakonom za nekatere nujne programe v kulturi zagotovila dodatna namenska sredstva Republike Slovenije. Z zakonom se določi obseg, virei sredstev za izvedbo nujnih programov v kulturi, in način njihovega zagotavljanja.

2. člen

Določijo se nujni programi, ki se bodo financirali na podlagi predlaganega zakona. Namenska sredstva državnega proračuna se bodo zagotavljala za naslednje nujne programe:

1. sanacija najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije ter v lasti lokalnih skupnosti in drugih pravnih ter fizičnih oseb,
2. ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode s področja kulture katerih ustanoviteljica je država ali lokalna skupnost,
3. podpora razvoju sodobnih knjižničnih storitev v potujočih knjižnicah, s sofinanciranjem nakupa ali obnov bibliobusov,
4. ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske, glasbene, baletne in plesne dediščine ter trajna hramba digitalnih kulturnih vsebin:
 - 4.1 ohranjanje in obnova najbolj ogrožene in najpomembnejše slovenske filmske dediščine v javnem interesu za namen promocije in dostopnosti ter spodbujanje novih možnosti za razširjanje kakovostnih avdiovizualnih in kinematografskih projektov;
 - 4.2 vzpostavitev enotnega informacijskega okna za dostopnost do različnih virov slovenske glasbene dediščine ter zagotavljanje arhiviranja novih kakovostnih del glasbenih, baletnih in plesnih ustvarjalcev;
 - 4.3 digitalizacija kulturne dediščine, arhivskega in knjižničnega gradiva in zagotavljanje trajne hrambe.
5. gradnja najbolj ogroženih gradnikov infrastrukture za slovenski jezik v digitalnem okolju,
6. zagotavljanje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture po lokalnih skupnostih in mladinske kulturne dejavnosti,
7. odkupi predmetov kulturne dediščine in sodobne umetnosti.

Vsebina posameznih programov se podrobneje določi v prilogah od I do VII, ki so sestavni del predlaganega zakona.

3. člen

Republika Slovenija bo za financiranje programov iz 2. člena tega zakona na posebni postavki ministrstva, pristojnega za kulturo, v obdobju od leta 2020 do leta 2026 zagotovila dodatna sredstva v skupni višini 122.600.000 evrov v skladu z javnofinančnimi zmožnostmi, po naslednji predvideni dinamiki:

leto	
2020	9.300.000,00
2021	12.950.000,00
2022	21.450.000,00
2023	22.350.000,00
2024	22.350.000,00
2025	22.850.000,00
2026	11.350.000,00

skupaj	122.600.000,00
---------------	-----------------------

Člen določa možnost oblikovanja namenske postavke za sredstva iz donacij.

4. člen

Določi se najvišji delež oziroma končna vrednost sofinanciranja po tem zakonu. Projekti se lahko v delu, ki niso pokriti iz sredstev tega zakona, sofinancirajo tudi iz evropskih in drugih javnih sredstev države oziroma lokalnih skupnosti.

5. člen

Z zakonom se določi način dodeljevanja in porabe sredstev.

Kadar so prejemniki sredstev občine, fizične oziroma pravne osebe, katerih ustanoviteljica ni Republika Slovenija, se sredstva dodelijo na podlagi javnega razpisa ali javnega poziva. Za postopke javnega razpisa ali javnega poziva se uporabljajo postopki, ki jih ureja Zakon o uresničevanju javnega interesa v kulturi. Izjema od javnih razpisov ali javnih pozivov velja za dodeljevanje javnih sredstev splošnim knjižnicam za namene bibliobusov. Do sredstev so upravičene splošne knjižnice, ki so javni zavodi, navedene v prilogi 1 k Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12), oziroma njihovim pravnim naslednicam. Sredstva se dodelijo na podlagi neposrednega poziva, kot ga urejata zakon, ki ureja knjižničarstvo, ter zakon, ki ureja uresničevanje javnega interesa v kulturi.

Sredstva za obnovo kulturnih spomenikov in investicije v javno kulturno infrastrukturo v lasti Republike Slovenije in projekti organov v sestavi ministrstva, pristojnega za kulturo, in pravnih oseb na področju kulture, katerih ustanoviteljica je Republika Slovenija, se financirajo neposredno na podlagi letnega finančnega načrta, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo.

Kadar se programi iz 3. točke priloge IV in iz priloge VII financirajo javnim zavodom, ki izvajajo državno javno službo na področju varstva kulturne dediščine, arhivske in knjižnične dejavnosti se za financiranje uporabljajo postopki za financiranje državne javne službe skladno z zakonom, ki ureja javni interes za kulturo.

6. člen

Podlaga za sofinanciranje je pogodba sklenjena med prejemnikom sredstev in ministrstvom, pristojnim za kulturo. Za pogodbo o sofinanciranju se uporabljajo določbe Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo in Zakona o varstvu kulturne dediščine. Prejemnik sredstev mora v primeru odtujitve predmeta sofinanciranja ali spremembe namembnosti javne kulturne infrastrukture vrniti realni vložek države. Sredstva se vrnejo v proračun za izvajanje tega zakona.

7. člen

Z dnem uveljavitve predlaganega zakona preneha veljati preneha veljati Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi (Uradni list RS, št.24/98, 108/02 in 77/08).

8. člen

Določi se začetek veljavnosti zakona in njegovo uporabo

